

הלכות שבת סימן שעה

ביאורים ומוספים

[שו"ע ס"א]

אם הסיק מלבו ואין דעתו לזכור⁽⁵⁾.

(5) ואם לא הסיק דעתו במפורש מלחזור, האריך החזו"א (א"ח סי' פ"ב ס"ק כג-כד) לדון בדברי הפוסקים בענין זה, ומסקנתו, שאם הלך לחצר אחרת באותה העיר, צריך שיהיה דעתו במפורש מלחזור כדי שלא יאסור. ואם הלך לשבות בעיר אחרת, אפילו בסתמא נחשב כהסיק דעתו מלחזור, ואינו אסור אלא אם כן היתה דעתו במפורש לחזור. [כן כתב בשו"ע הלכות (ס"א), וראה שם בהערות שבסוף הספר].

[שו"ע שם]

אם הוא קרוב מקלף יום אחר⁽⁶⁾.

(6) ואם הנכרי נמצא במקום מרוחק יותר ממהלך יום אחד, אלא שיכול להגיע ביום אחד על ידי מוטס או מכונת, כתב הכף החיים (סי' שפ"ג ס"ק ה'), שהאב בספינה של אש נחשב שנמצא במקום רחוק אפילו יכול להגיע באותו יום [וכשם שלענין ברכת הגומל, ולענין אבילות (ממתי מונה שלושים יום, ראה יו"ד סי' ע"ה ס"ח), אין דינו כנמצא במקום קרוב], מאידך, הביא שהמסגרת זהב על הקצעי"ע (סי' ר"ד אות א) כתב, שיש חולקים בזה וסוברים שאפילו אם הלך למקום המרוחק כמה פרסאות, אם יכול לבוא ביום אחד נחשב כמקום קרוב. [אמנם גם אם באופן זה נדון הוא במקום קרוב, אינו אסור אלא לדעת השו"ע, אבל להכרעת המשגיב (ס"ק ו') שבעיר אחרת מותר גם בשיכול לבוא ביומו, גם בנדון זה מותר].

[משגיב ס"ק ה']

וכאן מבי' דקלף לדעת⁽⁷⁾ לשבת שם כל היום⁽⁸⁾.

(7) ולכך כל זמן שלא חזר אינו אסור, אבל אם חזר באמצע שבת, דעת המשגיב (ס"ק ה') שאוסר, והט"ז מתיר גם בחזר בשבת, ראה שעה"צ (ס"ק ו').

(8) וברעת החזו"א (א"ח סי' פ"ב ס"ק כד) כתב בשו"ע הלכות (ס"ב), שניראה שאף אם מתחילה דעתו לחזור, מי"מ מותר, כל זמן שלא בא והוא עדיין בעיר אחרת. אכן דוקא אם יבוא אחר הסעודה מותר, אבל אם דעתו לבוא לסעודה, נחשב שדר כאן ואוסר. אמנם, הגרש"ב וולדנברג והגר"נ קופשיץ (מכתבים) השיגו על דבריו, וכתבו שלמסקנת דברי החזו"א (שם) כל שדעתו לחזור אסור.

[משגיב ס"ק ו']

דאין להקל פי אם פציר אחרת ולא פקצר אחרת⁽⁹⁾.

(9) וכן צידד החזו"א (א"ח סי' פ"ב ס"ק כג) להלכה.

[משגיב ס"ק ז']

אינו אסור⁽¹⁰⁾.

(10) בדעת רבי יהודה במשנה [ראה הקדמות], והטעם שפסקו במות, כתבו הרא"ש (עירובין פ"ח סי' ו') והמרדכי (שם פרק דר"ר סי' הקט), משום שהלכה בדברי המיקל בעירוב. והרא"ש הוסיף, שאף על פי שכלל הוא בדינו במחלוקת רבי יהודה ורבי יוסי שהלכה כרבי יוסי, מי"מ בעירובין הלכה כמותו, שכבר אמר שמואל לכל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו. וראה עוד בתוס' (שם

סה, ב, ד"ה איקלעו) מה שכתבו בזה, ודעת הרמב"ם שהיא הרעה הראשונה בשו"ע שהלכה כרבי יוסי נגד רבי יהודה גם בעירובין, וכמו שכתב המגיד משנה (פ"ד מהל' עירובין ה"א).

[משגיב שם]

וקסיק לבו מדיקתו⁽¹¹⁾.

(11) ומשמע, שגם בנכרי הטעם שאינו אסור הוא משום שהסיק לבו מדירתו. והחזו"א (א"ח סי' פ"ב ס"ק כה) תמה, שבנכרי לא שייך טעם זה, שהרי לדעת רבי יוסי נכרי אסור משום שאינו מסיק דעתו מדירתו, ולא מסתבר שרבי יהודה יחלוק עליו בזה, אלא טעמו של רבי יהודה הוא משום שדירה בלא בעלים אינה נחשבת דירה, ובישראל אסור חכמים שמא יחזור, אבל בנכרי שמעיקר הדין אין דירתו דירה [כמבואר בשעה"צ (ס"ק ה') בשם הרשב"א], לא גזרו. אולם כתב, שאם דעתו במפורש לחזור, אינו נחשב שעקר מביתו, אלא עדיין הוא גר שם [וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ה').

[ביה"ל ד"ה אם הסיח]

כשקלך לשבת אצל בתו מסית דעתו מדיקתו⁽¹²⁾.

(12) ולענין נכרי שהלך לשבות אצל בתו, כתב החזו"א (א"ח סי' פ"ב ס"ק כג), שיתכן שכיון שבנכרי אין הטעם משום שהסיק דעתו אלא משום שדירה בלא בעלים אינה נחשבת לדירה [ראה לעיל ס"ק ז'], לכך גם כששבת אצל בתו דינו כמו ששבת אצל בנו. אכן, אם ביתה קרוב מהלך יום אחד, אפילו לא היתה דעתו מתחילה לחזור, אם חזר הרי הוא אסור.

[משגיב ס"ק ח']

וקנה לה שבת שהתקנה נשוב לא מאכד⁽¹³⁾.

(13) וחולים המגיעים לבית חולים בשבת, כתב בספר חכמת הלב (פי"ט דרבי שלום ס"ק סד) שאינם אסורים, מטעם זה ששבת שהותרה הותרה, ואף לדעת הגר"א [הובא בביה"ל ד"ה ואחר כך נמלך] שישאל שבת אסור, ביאר החזו"א (א"ח סי' פ"ב ס"ק ג') שהטעם הוא משום שכל דירה מיועדת היא לדוירים, וכל זה שייך רק אם יש לדירה בעלים או שעומד להיות לה בעלים, שאז הדירה מיועדת מצד הבעלות שבה לדוירים, אבל לחולים אין שום זכות ובעלות במקום, ועוד, שלא בכל שעה יכולים הם לבוא לבית חולים, והדבר תלוי בהחלטת הרופאים, ולפעמים מחוסר מקום אף שזלחים את הבאים לבית חולים אחר, ובאופן זה גם לדעת הגר"א אינו אסור [וראה שם שהרחיב בזה], וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שע ס"ק נה בשם ספר ארחות שבת), שיש אומרים שאין החולים אסורים כלל בדירתם.

[משגיב שם]

ואמרין ששכר בבין השמשות היה דעתו לבוא⁽¹⁴⁾.

(14) ואפילו אם הלך למקום המרוחק יותר ממהלך יום, כתב לקמן (סי' שפ"ג ס"ק ו') שכיון שבא בשבת התברר למפרע שיצא ממקומו כבר ביום חול, ובכניסה שבת היה כבר בתוך מהלך יום, והיה עומד לבוא בשבת, ואסור, והוסיף, שלכך לא שייך לומר שבת הואיל והותרה הותרה, כיון שבבין השמשות היה עומד לאסור לאחר מכן.

המשך במילאים עמוד 22

